

PM EU-finansiering Green Deal

PM till Regeringskansliet Mottagare: Viveca Bergstrand och Kersti Karltorp

Kontaktperson RISE

Patrik Klintbom
Elektromobilitet
Senior Forskare, Hållbara Transporter
0722054433
patrik.klintbom@ri.se

RISE Research Institutes of Sweden AB

Postadress
Box 857
501 15 BORÅS

Besöksadress
Lindholmspiren 3A
41756
Göteborg

Tfn / Fax / E-post
010-516 50 00
033-13 55 02
info@ri.se

Konfidentialitetsnivå
K2 - Intern

Detta dokument får endast återges i sin helhet, om inte
RISE AB i förväg skriftligen godkänt annat.

Innehållsförteckning

Inledning	3
Bakgrund	3
Övergripande syfte med utskottet	3
Den gröna given och EU-finansiering	4
Green deal operations	6
Kommentarer till förslag i Fossilfritt Sveriges Finansieringsstrategi	7
Slutsatser	7

Inledning

Den här rapporten ger en överblick av ämnen som diskuterats samt tankar och bakgrund kopplat till Utskottet om EU-finansiering som underordnas arbetsgruppen Finansiering inom samverkansprogrammet Näringslivets klimatomställning. Arbetet med utskottet startade under hösten 2021 och påverkades tyvärr negativt av pandemin då det inte var möjligt att träffas fysiskt. Övergripande så var det svårt att samla aktörerna mitt under en intensiv pandemi och hitta fokus som är intressant för bredden av deltagare som kom ifrån industri, banksektorn och investering/fondbranschen. Rapporten sammanfattar även ett urval av delar som RISE arbetat med och till viss del informerat om i tidigare diskussioner med Regeringskansliet kopplat till utskottet. Rapporten ska inte ses som en åsikt eller avsiktsförklaring från deltagarna i utskottet.

Bakgrund

Forskning och utveckling kan finansieras på ett antal olika vis, från bidrag till förmånliga lån, eller med aktörernas egna medel. Vanligtvis finansieras mer mogna marknader och tekniker med privat finansiering på kommersiella villkor, medan bidrag och förmånlig finansiering ofta används för att stimulera investeringar i tidigare oprövade teknologier och/eller länder. Beroende på projektets fas, egenskaper och behov kan olika typer av finansiering sökas och så småningom kombineras. EU-finansiering för att driva projekt och teknik/affärsutveckling som har koppling till klimat och hållbarhet övergripande har stor potential och betydelse för Sverige, svenska aktörer och vår konkurrenskraft som nation. Sedan EUs gröna giv lanserades har ett stort antal instrument och möjligheter för finansiering och aktivt deltagande öppnats upp. Den gröna giv har utvecklats och detaljerats efterhand genom lanseringen av ”Fit for 55” som ett delsteg till 2030 och nyligen har Rysslands invasion av Ukraina ytterligare stärkt ambitionerna på främst energiområdet i den så kallade REPowerEU planen. Förslagen i ”Fit for 55” är ett av de mest omfattande lagförslagen som någonsin lagts fram med stor och till viss del oklar/okänd påverkan på och potential för Sverige och svenska aktörer.

EU-Kommissionens forskningsprogram Horizon Europe bygger vidare på arbetet med att stärka effekten av forskning och innovation som tar sig an de globala utmaningarna och nå FN:s hållbarhetsmål. Det europeiska ramprogrammet för forskning och innovation har en budget på över 95 miljarder euro och pågår 2021 - 2027. De nationella kontaktpersonerna (NCP's) på Vinnova och Energimyndigheten har en nyckelroll att fånga upp och stödja svenskt deltagande här och RISE med flera har ett nära samarbete med dessa nationella roller/funktioner.

RISE har under många år arbetat proaktivt kopplat till EU-kommissionen genom ledning av och deltagande i Innovations och Teknikplattformar, expertgrupper/kommittéer etcetera. Arbetet inkluderar aktivt deltagande i olika EU-finansierade projekt och samordningsinitiativ. I detta sammanhang har även RISE varit med under tidiga faser i utvecklingen av finansieringsinstrument exempelvis EU's Innovationsfond genom direkt kommunikation med EU-kommissionen samt ledning av ”sector workshops” tillsammans med direktoratet för klimat (DG Clima). RISE avsätter även strategiska kompetensmedel för att proaktivt skapa en förståelse för frågor kopplat till den gröna giv. I detta arbete ingår många olika aktiviteter och ämnesområden så som policy, finansiering, teknikutveckling, partnerskap samt konstruktivt deltagande för att påverka och bidra till förbättringar i de olika EU-sammanhang där RISE medverkar. Dessa aktiviteter är dessutom ofta en grund för projekt och framtida samarbeten. En viktig aspekt i detta arbete framåt blir att hitta balansen och prioriteringen mellan olika ämnesområden där relevans för dagens samt framtidens svenska aktörer måste balanseras.

Övergripande syfte med utskottet

Syftet med utskottet presenterades och beslutades under startmöte den 22:a oktober 2021.

- Samordna och växla upp EU-finansiering för hållbar omställning/Green Deal
- Stärka och samordna ”AB Sveriges” roll inom utvalda och relevanta delar av Green Deal
- Skapa ett upplägg för “Green Deal Operations”
- Finansieringsmöjligheter – kartläggning
 - De olika Green Deal instrumentens betydelse för svenskt vidkommande
- De olika Green Deal policyförslagens inverkan

- Vad betyder de för AB Sverige, Vilka policies är relevant?
- Hur påverkar vi proaktivt? Hur hjälper vi EU-Kommissionen? Hur deltar vi konkret? Hur blir EU's Gröna Giv en Grön Giv för Sverige
- Hur undviker vi dubbelarbete samt hur knyter vi an till pågående arbete?
- Åtgärder inom Green Deal – vart fokuserar vi?
 - Var kan Sverige bidra – vilka strategier finns redan. Hur samlar vi oss?

Övergripande förväntningar och reflektioner i det första mötet.

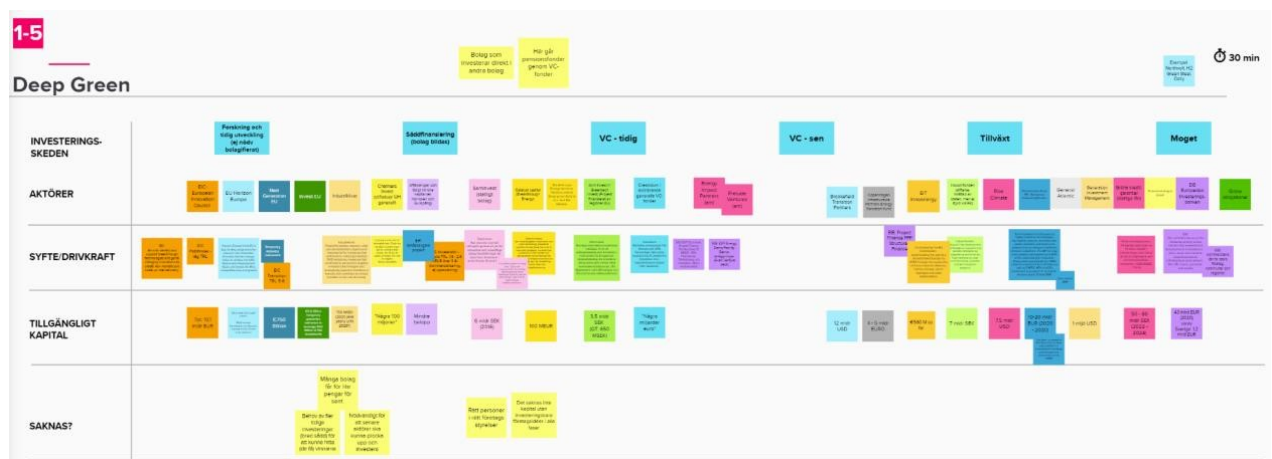
- Det är intressant med påverkansarbete för policy och regelverk kopplat till EU.
- Hur kan aktörer få hjälp med finansieringen av omställningen? Vilka stöd finns att tillgå på EU-nivå?
- Det saknas strukturer för hållbara investeringar övergripande. Många initiativ som vill samma. Hur kan det renodlas?
- Policy och väl fungerande finansiering är centrala frågor för omställningen
- Det finns för lite pengar för ”valley of death”. Stora risker med ny teknik. Hur kan EU-finansiering användas här?
- Kapitalreglerna behöver lyftas och adresseras. De politiska och finansiella strukturerna måste ses över för att kunna bidra till omställningen. Det gamla systemet är inte anpassat till omställningen.
- Stor utmaning med små investeringar då det kostar för mycket. Kunskapen sitter hos ett fåtal personer. Behov av ett kunskapslyft med mer data.
- Integrering av olika teknikersystem är centralt men det riskerar att ge ett riskpåslag.

I efterföljande möten har kartläggning av finansieringsinstrument, olika delar av ”fit for 55” och ”winter package”, due diligence frågor samt Fossilfritt Sveriges Finansieringsplan diskuterats.

Den gröna given och EU-finansiering

I och med lanseringen av den gröna given stärks fokuset på hållbar omställning i EU. Under pandemin har den gröna omställningen även lyfts fram som en central del för att bygga ett bättre och mer motståndskraftigt samhälle. Ambitionerna på klimat och hållbarhetsområdet stärks genom den gröna given och de föreslagna åtgärderna i kommunikationen kring ”Fit for 55” som förhandlas i dagsläget. I ”Fit for 55” föreslås en lång rad uppdateringar av existerande direktiv och förordningar samt ett flertal nya förslag. Sammantaget innebär detta ett stort omtag inom policyområdet samt avsevärd utveckling och förstärkning av finansiering.

Kopplat till arbetet inom arbetsgruppen för finansiering bidrog utskottet med den kartläggning av finansiella system som presenterades i arbetsgruppens rapport¹ enligt Figur 1 nedan.

Figur 1, Kartläggning av finansieringsinstrument

¹ https://www.vinnova.se/contentassets/656acbdb7d0c496aa982f49f08403124/nko_ag-finansiering_deep-greentech-omstallande-infrastruktur-och-nya-affarsmodeller_2022-02-14.pdf

De olika finansieringsinstrumenten kopplat till EU-finansiering sammanfattas i tabellen nedan. Detta har även rapporterats tidigare i rapport till Regeringskansliet¹.

Aktör	Beskrivning (syfte, drivkraft)	Kapital
EIC European Innovation Council	<p>Syftar till att identifiera och stödja genombrytande teknologi och omställande innovationer för att skapa nya marknader och att skala upp internationellt.</p> <ul style="list-style-type: none"> • EIC Pathfinder, låg TRL • EIC Transition, TRL 5 – 6 • EIC Accelerator - Högsta TRL. 	<p>EIC Accelerator: 1,5 - 2,5 MEUR (bidrag) och upp till 15 MEUR (bidrag + eget kapital) över 3 år.</p> <p>Tot: 10,1 mldr EUR</p>
EU Horizon europe	<p>Horizon europe är EU:s viktigaste program för finansiering av forskning och innovation. Det tacklar klimatförändring, hjälper att nå FN:s hållbarhetsmål och driver på EU:s konkurrenskraft och tillväxt. En avsevärd del är kopplat till Green Deal</p>	<p>95,5 mldr EUR (t o m 2027). Totalt för ”multi-annual framework”: 1074 mldr EUR (2021 – 2027).</p>
Next Generation EU	<p>Temporära återställningsinstrument (efter covid-19)</p>	<p>750 mldr EUR</p>
Invest EU	<p>Budgetgarantier</p>	<p>6,6 mldr EUR i garanti, vilket beräknas ge upphov till 90 mldr EUR i FoU-investeringar</p>
EIT Innoenergy	<p>Gemensamt finansierad av EI-kommissionen. Spjutspets för ett fossilfritt Europa 2050 genom ledarskap inom tre industriområden: Batterilagring, grön vätgas och solceller.</p>	<p>560 MEUR hittills</p>
EIF – EU Innovation Fund	<p>EU:s innovationsfond finansieras av intäkter från försäljning av utsläppsrätter och fokuserar på: Höginnovativa teknologier;</p> <p>Stora flaggskeppsprojekt; innovativa lösningar för fossilfrihet; och småskaliga projekt med stor utsläppsminskningspotential.</p> <p>EIF för storskaliga project kan stödja upp till 60% av innovationskostnaderna. Dessa kostnader inkluderar både OPEX upp till 10 år och CAPEX. 40% av alla EU-investeringar accepteras att förloras som venture capital.</p>	<p>25 mldr EUR (prognos för 2020 - 2030).</p> <p>Har utökats till 47 mldr EUR under 10 år (inkl. 200 MEUR för byggnader och transporter via CBAM).</p>
EIB Europeiska investeringsbanken	<p>Aktiviteterna fokuserar på följande prioriterade områden: klimat och miljö, utveckling, innovation och kompetens, SMF, infrastruktur och sammanhållning. Erbjuder lån, garantier och eget kapital.</p> <ul style="list-style-type: none"> • EGFF Economic Growth Finance Facility (minst 15 MEUR - 50% finansieras). Tillväxtbolag och innovation. (Även eget kapital) 	<p>43 mldr EUR (2020)</p> <p>varav Sverige: 1,2 mldr EUR (men ingen begränsad andel).</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • EDF Energy Demo Facility. Demo-anläggningar. (Även eget kapital) • Project Finance PPP Structured Finance • Kommersiella lån till stora företag, kommuner och regioner. 	
--	---	--

Green deal operations

RISE har tillsammans med Impact Management Consulting Group (IMCG) ambitionen att skapa ett upplägg för ”Green Deal Operations” som kortfattat skulle ge ett strukturerat stöd över hela TRL-skalan och in i marknaden. Ett sådant upplägg skulle kunna drivas i följande steg/aktiviteter:

1. **Heads-up Intelligence** (samt påverkan). Maximering av intelligens för vald sektor som möjliggör proaktivitet och beredskap
2. **Förstärkt kapacitet**. Uppbyggnad av kapacitet hos relevanta organisationer för deltagande inom ”Green Deal” med syfte att öka effektivitet i affärens/verksamhetens måluppfyllnad
3. **Strategiska behov hos enskilda organisationer**. Stöd till organisationer att integrera Green Deal i sina strategiska mål.
4. **Individuella färdplaner för enskilda organisationer**. Stöd till framtagandet av färdplaner kopplat till Green Deal.
5. **Green Deal engagemang**. Konkret genomförande av de svenska aktörernas Green Deal färdplaner.

Aktiviteterna i upplägget ovan skulle sträcka sig över hela kedjan enligt illustration nedan.

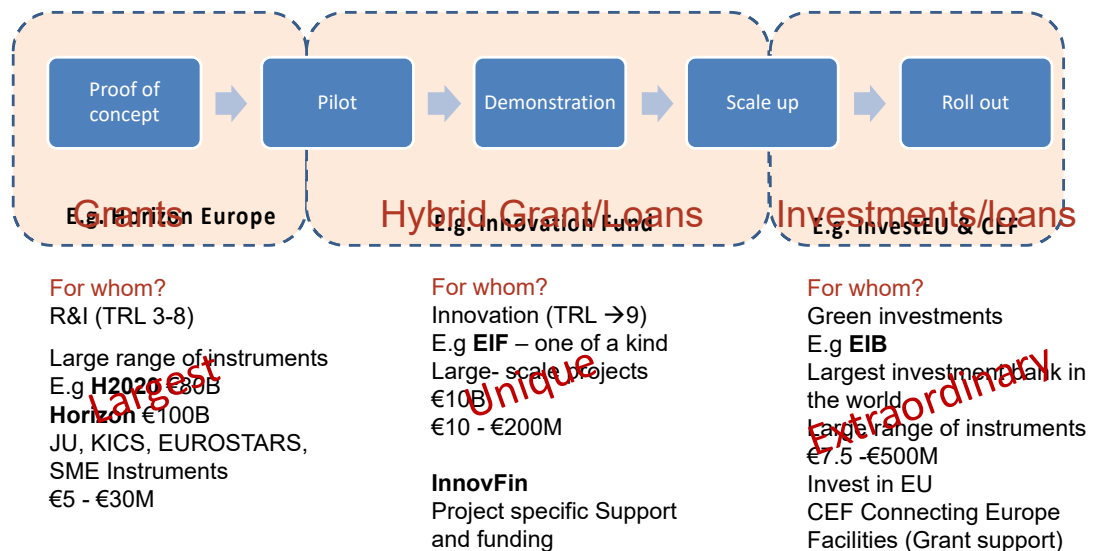

Bild: källa IMCG

För att driva en sådan utveckling behöver ett antal strategiska områden definieras som sen kan möjliggöra en större bredd i senare skede. Arbetet med att etablera ”Green Deal Operations” fortsätter även om det övergripande arbetet med Näringslivets klimatomställning avslutas.

Kommentarer till förslag i Fossilfritt Sveriges Finansieringsstrategi

Det som lyfts i finansieringsstrategin är mycket relevant och i linje med den diskussion som delvis förts i utskottet. Det finns ett stort behov av att förstå och konkretisera hur svensk deltagande kan ökas. Arbetet kräver dock en långsiktig och stabil miljö som tillåter proaktivt och väl positionerat arbete. Särskilt relevant är förslaget om en tjänst som guidar aktörer rätt inom de svenska och europeiska stödsystemen”.

”En tjänst som guidar aktörer rätt inom de svenska och europeiska stödsystemen. Det är idag svårt för företag, projekt och finansiärer att förstå Sveriges och EU:s flora av stödsystem och fonder. Det finns ett behov av att kunna få hjälp att förstå vilket eller vilka stödsystem som passar till ett specifikt projekt, och hur det privata kapitalet kan matcha detta på lämpligast sätt. Det finns även anledning att se över och samordna de olika nationella stödsystemen för att effektivisera statens befintliga insatser.”

RISE har tidigare kommunicerat till Regeringskansliet med avseende på detta förslag. Se bilaga 1.

Slutsatser

Nedan sammanfattas ett antal punkter som skulle stärka EU-finansiering för svensk räkning

- Behovet av att förstå EU-finansiering är av nationell strategisk vikt. Dock finns det idag flera aktörer som har det som affärsmodell att hjälpa företagen att lyckas. Detta måste vägas in vid utformningen av centralt initiativ.
- Ett initiativ som tar en helhetssyn på EU-finansiering måste ha ett tydligt mandat. En tjänst med den utformningen som beskrivs i fossilfritt Sveriges färdplan skulle ha stor potential givet rätt utformning.
- En tjänst för EU-finansiering bör vara tvärdisciplinär för att ta tillvara på potentialen i bredden och systemperspektivet (vilket är en styrka hos svenska aktörer)
- Svenska aktörer bör öka sina satsningar på EU-finansieringen för omställning. För att nå ökad EU-finansieringen krävs mer långsiktighet och proaktivt arbete/deltagande i arbetsgrupper samt strukturer kopplat till EU. Exempelvis så har RISE som enskild aktör genom enträget arbete nästan fördubblat sin andel godkända ansökningar inom Horizon Europe jämfört med Horizon 2020.
- Se över stödmodeller för projekt med EU-finansiering. Det är ofta tung administrativ börda även för stora företag. RISE skulle kunna agera stödfunktion (utöver det arbete som redan pågår) i samarbete med andra aktörer. Ett sådant upplägg skulle även säkra integrering mot forskning och innovationsprocesser. Detta skulle sammantaget sänka trösklarna för deltagande.
- Arbetet med utskottet är tänkt att fortsätta på något sätt även efter det att samverkansprogrammen och arbetsgruppen för finansiering avslutas.

RISE Research Institutes of Sweden AB **Mobilitet och System – Elektromobilitet**

Utfört av

Patrik Klintbom

Bilaga 1

Tidigare inskickat text till Regeringskansliet angående tjänst kopplat till EU-finansiering

Idag finns det många nationella aktiviteter på svensk nivå som syftar till att öka kunskapen om EU-finansiering. Ett flertal myndigheter har uppdrag som syftar till att främja svenskt deltagande inom forskningsprogram med mera.

Som det beskrivs i finansieringsstrategin så finns det god kunskap om de svenska stödssystemen men det är ofta höga trösklar och en tidskrävande process att förstå de olika instrumenten kopplat till EU-finansiering vilket leder till att Sverige missar möjligheter till att växla upp all den kunskap och tradition som vi har inom området hållbar utveckling/omställning.

I dagsläget är det många olika myndigheter som har olika ansvar och övergripande samordning finns. Trots detta finns det fortfarande ett stort behov av en mer sammanhållen stödfunktion främst för de större företagen samt offentliga aktörer (SME stöd finns redan) som hjälper till att undanröja osäkerheter och skapar kritisk massa som ger en effektivare och mindre omfattande process för den som vill ta del av dessa medel. En samordnande funktion som får ett ansvar att bygga en heltäckande översyn på EU- finansiering för hela värdekedjan från forskning till marknaden har stor potential. Sverige deltar redan aktivt i exempelvis SET-planen som är EUs strategiska energiteknologiska plan. Där finns planer för ett antal områden med utpekat behov av kapital från medlemsländer, EU och industrin. Största delen av finansieringen måste komma från industrin själva men en stor del av de initiala faserna med forskning, utveckling, demonstration och uppskalning kräver medfinansiering med offentliga medel.

Genom att strukturera och bygga kunskap samt skapa en funktion där ansvariga myndigheter, institut samt andra aktörer samarbetar kan Sverige skapa ytterligare konkurrenskraft och minska trösklarna för aktivt deltagande i EU-finansierade program.

RISE har sedan början av 2020 arbetat med att skapa förutsättningar för mer aktivt deltagande inom gröna given. Arbetet har haft ett flertal syften så som att skapa bättre förståelse för de olika initiativen exempelvis taxonomin, Fit for 55 de olika strategierna och nyligen "REPowerEU" samt att bidra till och vara en konstruktiv samarbetspartner med EU-kommissionen. RISE har stort fokus på att få med svenska partners från industri och offentlig sektor i EU-projekt och i detta sammanhang kan RISE ge stöd och driva processen. Genom att driva olika EU-projekt och aktivt delta i arbetsgrupper hos EU-kommissionen har RISE skapat en god översikt och kunskap om de olika EU-instrumenten samt omgivande regelverk och policyåtgärder vilket kan användas som en bas för svenska aktörers ökade engagemang framåt.

RISE är således väl förberedda och redo att bidra till ambitionen som beskrivs i Fossilfritt Sveriges finansieringsstrategi. Exempelvis genom att leda arbete med den beskrivna tjänsten tillsammans med partners.